

УДК 069. 4/5: (477: 498: (091: - 043.86))
<https://doi.org/10.37041/2410-4434-2020-15-18>

МУЗЕЙНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ І РУМУНІЇ: ІСТОРІЯ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

Наталія Філіпчук,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник, докторант
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1023-923X>
e-mail: vree2011@ukr.net

Анотація. У статті підкреслюється, що одним із найбільш важливих чинників соціально-економічного прогресу в усіх розвинених країнах світу справедливо визнають сферу культури. Означена галузь як невід’ємна соціокультурна складова суспільного життя є потужним засобом формування конкурентоспроможності держави в глобалізованому світі. Відтак у розв’язанні політичних, економічних і соціальних проблем культура постає значущим складником. Зарубіжні музейні установи намагаються віднайти своє місце в багатоманітному культурному просторі. Важливість такої ролі детермінується їхньою спроможністю надавати інтерактивну, предметну та ідейну платформи для громадян з метою глибшого пізнання ними своєї етнічної ідентичності, нації та всього світу. Автор підкреслює об’єктивну потребу глибокого усвідомлення вектору універсального людського розвитку, розуміючи важливість пізнання «іншого», діалогічності культур, уміння і бажання навчитися «жити разом». Для цього необхідні якісно інші концептуальні ідеї та дії в галузі музеєзнавства, щоб формувати таку суспільну та індивідуальну етику відповідальності, яка передбачає співпрацю, співдружність, толерантність. Адже принцип

європеїзму можливо впроваджувати лише на такій основі. І в цьому вирішенні проблеми розвитку музейної освіти, культурно-освітньої взаємодії музейних та освітніх закладів. У зв'язку з цим у статті відображаються історичні артефакти, що зближують культуру народів України і Румунії, розкривається досвід організації музейної справи, майстерність фахової діяльності музейних педагогів та бібліотекарів.

Ключові слова: музейна педагогіка, мистецтво, музейне просвітництво, історико-культурні об'єкти, музейна справа.

Постановка проблеми. Багатофункціональними закладами соціальної інформації, призначеними для збереження культурно-історичних і природничо-наукових цінностей, накопичення та поширення знань шляхом вивчення і демонстрації унікальних пам'яток матеріальної культури в усьому світі, визнано музеї. Відтак більшість дослідників, які творять напOMEЖІВ'ї культури і мистецтва, освіти і науки, музейної справи й історії, намагаються у науково-просвітницькій діяльності керуватися принципом історичної правди, висловлювати адекватну громадянську позицію, здійснювати відповідні наукові розвідки. Більшість установ світу (Міжнародна рада музеїв (ICOM), Паневропейська федерація культурної спадщини (Europa Nostra), Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS) тощо) координують зусилля країн для розв'язання проблем щодо використання потенціалу музеїв, пам'яток історії та культури задля соціокультурного й економічного розвитку окремих регіонів і країн, становлення міжкультурного діалогу. У розвинених країнах із метою визначення пріоритетних напрямів становлення музейної справи, акцентування значимості інтерактивності задля розвитку музейної установи, встановлення ефективних способів узаємодії музеїв (наприклад, створення мережі національних, регіональних, місцевих музеїв різних типів) проводять музеологічні дослідження. Однак для глибокого

пізнання істини недостатньо таких розвідок навіть, якщо кожен педагог, музеолог матиме високу загальну культуру, опанує психолого-педагогічну науку, методику діалогу і суб'єкт-суб'єктність взаємин, пізнає сутність і призначення масиву музейних предметів. Наразі музеї трансформуються у важливі осередки освіти і навчання, оскільки забезпечують доступ до національної культурної та природної спадщини людям різного фаху та віку. Тому таке синтетичне явище як музейна педагогіка потребує значно більшого. Найперше – якісної змістової складової, що опирається на світоглядні цінності, принципи науковості, історизму, культуровідповідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення невирішених її частин. Студіювання наукових розвідок із проблеми історії, досвіду і перспектив міжнародної взаємодії у сфері музеєзнавства і музейної педагогіки свідчить, що вчені, перш за все, виокремлюють особливості формування уявлень про музейну педагогіку. Описуючи досвід Німеччини, Тетяна Гончарук зазначає, що ця наука «займається вивченням особливостей сприйняття людиною інформації...» [5] та шукає найкращі способи її передачі. Проте у Західній Європі подібний напрям роботи, зазвичай, визначають, як «музейні комунікації». Подібні розбіжності виникають серед широкого кола авторів, які розробляли різні аспекти становлення музейної педагогіки (Т. Белофастова, П. Бурдейний, Л. Гайда, Н. Ганусенко, О. Караманов, М. Костиця, І. Ласкій, П. Луньов, О. Ляпін, Л. Масол, Т. Мацейко, І. Медведєва, В. Обозний, Ю. Омельченко, Ю. Павленко, І. Ткаченко, І. Пантелейчук, І. Прус, О. Рокицька, І. Самсакова, В. Снагощенко, М. Струнка, О. Топилко, Я. Треф'як, М. Трошина та інші). Проте у науковій літературі не систематизовано теоретичних аспектів становлення музейного мистецтва України і Румунії за принципом історичної правди. При цьому автори наукових розвідок, зазвичай, обмежується описом і вивченням

конкретних локальних можливостей реалізації музейних акцій, заходів та проєктів різного формату.

Мета статті полягає у висвітленні досягнень історії становлення музейної справи і розвитку музейної педагогіки в Україні, країнах Євросоюзу, зокрема Румунії. Досягнення цієї мети передбачає виконання таких **завдань**: проаналізувати здобутки з історії становлення музейної педагогіки в Українській державі і Румунії згідно з принципом історичної правди; розкрити специфіку українсько-румунського міжкультурного діалогу в рамках становлення музейної справи і музейної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Зміст музейної педагогіки, навчальні програми з підготовки майбутніх педагогічних кадрів і музейних працівників, формування нових експозицій, виставок, різноманітних тематичних заходів, що проводяться в музейному середовищі, мають опиратися на двовірний вектор євро-україноцентризму. Для реалізації цієї філософської парадигми упродовж періоду Незалежності створено достатню нормативну базу, починаючи з Конституції України, завершуючи національними державними освітніми й культурними законами, доктринами та концепціями. Однак у змісті освіти, музейного просвітництва соціально значущою і затребуваною темою є необхідність доповнення національного доробку матеріальної і духовної культури у всіх сферах життєдіяльності системними цінностями загальнолюдських надбань, культурою європейських народів, особливо тих, які територіально межують із Українською державою. Етичне завдання, коли учасники зобов'язані недовершене – завершити, а нерозпочате – починати творити. Такою є місія і наступних поколінь. Вона мусить виявлятися у глобальних, національних, регіональних, особистісних вимірах.

Національна культурність і самоідентичність має гармонізуватися із загальнолюдською. Найбільш помітнотакі процеси відбуваються на транскордонному, міжнаціональному рівнях, у контексті яких чітко окреслюються фактори, ідеї,

концепції, за котрих можливо успішно вести діалог між різними культурами. Для конструктивної міжкультурної діалогічної взаємодії необхідно здійснити сутнісні зміни в змісті освіти, музейного просвітництва, інформаційній політиці, культурних програмах, щоб розпочати більш правдиву розмову сучасників не лише з видатними пращурами, але й між собою, тобто з «іншим». Прикладом такої нагальної необхідності в природній гуманістичній комунікації є україно-румунські взаємини.

Беручи до уваги тільки один аспект культурного діалогу в сфері музейної педагогіки, слід зазначити, що складно формувати виховні концепції без глибокого пізнання «іншого», прагнення знати один одного. Тим паче, що характер взаємовпливів української та румунських культур є очевидним, із притаманною для них гуманністю і продуктивністю. Якщо аналізувати експонати літературно-меморіальних музейних пам'яток, в яких представлена творчість Т. Шевченка й М. Емінеску, І. Франка й В. Александрі, Ю. Федьковича й Б. Хаждеу, С. Воробкевича і Ч. Порумбеску, Г. Асакі й Є. Мандичевського, О. Кобилянської і М. Садовяну й багатьох інших національних просвітителів, то відчутним є значимість їхнього виховного цивілізаційного потенціалу для сучасного світу. Такі установи сприяють встановленню своєрідного «діалогу відвідувача з видатною постаттю, дають можливість пройнятися тією духовною атмосферою, яка надихала митців, осмислити глибинну сутність життєвої долі письменників, «відчутти їхній подих», побачити «почерк», осмислити обставини трагічності чи радості, усвідомити щасливі чи сумні хвилини життя [10, с. 63].

Відома письменниця і перекладач Елеонора Алмосніно (літературне ім'я – Нора Іуга) зазначає, що «...література, особливо поезія, – це те, що робить людей гарними внутрішньо. Людина може здаватися прекрасною зовні, але бути потворною зсередини і це є нашою бідою» [1]. Такий вислів є особливо актуальним в «епоху антропоцену»

(Юджин Стормер), коли Людина несе відповідальність за всі свої дії, оскільки рівень «олюднення» світу визначає його безпеку, виживання, прогрес. Відтак школи, бібліотеки, музеї й університети, культурні товариства й формальні, неформальні освітні інституції, ЗМІ і творчі особистості зобов'язані зробити політику, міждержавні взаємини, гуманітарні концепції більш взаємопривабливими, гуманними, об'єктивними, взаємокорисними.

Вивчення досвіду музейного мистецтва України і Румунії переконує, що дотичність до культурних джерел іншого народу – це завжди шанс внутрішнього духовного, естетичного, інтелектуального збагачення. Водночас підкреслимо, що кожна бібліотека (від шкільної – до національної) спроможна успішно реалізовувати освітню музеологічну функцію у формі виставок, презентацій, конференцій, навчальних занять, лекцій, дискусійних круглих столів тощо, позаяк в бібліотечних каталогах наявні книги, що слугують своєрідним «епіцентром» музейної діяльності.

У національній практиці маємо численні приклади трансформації бібліотек освітніх закладів у значимі центри культурно-освітньої, дослідницької, музейної справи. У цьому контексті підкреслимо, що бібліотека, як реальний «храм знань і науки, скарбниця мудрості і цілющі ліки для душі», центр просвітництва в конкретному соціокультурному середовищі, виконує функцію «охоронця» власної історії та історії свого народу.

Сучасні бібліотечні установи успішно реалізують завдання, які виходять за межі функцій закладу освіти чи бібліотечної справи. Найперше, їхня діяльність зорієнтована на формування культури історичної пам'яті, коли книга, документальні матеріали трансформуються в історично-культурний об'єкт (предмет), орієнтуючи читачів на пізнання «себе», «інших», своєї країни та світу. У цій функції відображається суголосність дій бібліотечних і музейних установ, що дозволяє стверджувати: бібліотечне середовище

є, водночас, і музейним. Природнепоєднання суто бібліотечної і музеєзнавчої функцій, передусім, довкола феномену «книга», формує високий емоційно-інтелектуальний, естетичний, морально-етичний рівень особистості у ставленні до книги як до суспільної цінності. Очевидно, щоб усвідомити вартісні виміри книги, її слід пізнавати й сприймати в усіх сенсах і структурах впливів і суспільної значущості. Отже, книга вступає в своєрідний діалог із читачем через свою естетичність, логіку, інтелектуальність, етичність, культуро-історичне призначення, об'єднує в собі почуттєве й логічне начало, а тому є оптимальним джерелом і засобом для виховання і самовиховання індивіда як Людини.

Філософ Е. Кант зазначав, що «естетичне завжди мусить бути пов'язане з логічним; в основі цього знаходиться певна ідея... Оскільки істинна естетична досконалість є та, що робить свій внесок у пізнання»[7, с. 76]. Історія, культура, знання, естетична насолода, світоглядні орієнтири, етичні норми, які стверджуються через книгу, – ціннісна парадигма бібліотечної діяльності в її музеєзнавчому контексті. Такий підхід є конструктивним, продуктивним щодо раціонально-ірраціонального сприйняття світу, наverting суспільство, людину в умовах технократично-інформатизаційної експансії до соціально-значущого феномену – книги. Синтез музейної та бібліотечної справи сприяє гармонізації не тільки відповідних культурних середовищ, але й інтегрує потенціал творчих особистостей, посилюючи ефективність навчання й виховання. Це – один із важливих організаційно-педагогічних напрямів, на який зорієнтована сучасна музейна освіта. В Україні така інтегративна модель функціонує на рівні майже 18 тисяч бібліотек і 5 тисяч музеїв.

Дослідження реалій музейного мистецтва України і Румунії свідчить, що часто провідним завданням музейної педагогіки є не лише передача знання, суми отриманої відвідувачами інформації, а, передусім, розвиток

особистості, її світогляду, ціннісних орієнтацій, ставлень, переконань. Засобами виконання цього завдання є наукова й об'єктивна достовірність суджень та емоційно-почуттєві, ірраціональні фактори. Ці функції – взаємопов'язані, а тому не можуть, як первинні і вторинні перебувати в ціннісній ієрархії завдань музейної педагогіки. Зазначимо, що невдало підібраний, викривлений, сумнівно трактований, із точки зору істинності, музейний предмет, факт, явище, відповідним чином впливає на почуттєву гамму і характер особистості, її життєву позицію, свідомість, суспільний менталітет.

Справді, для музейної педагогіки сутнісними залишаються об'єктивні знання, а також форми і методи емоційного впливу, характер естетизації й етизації візуального простору. Головне при цьому – вмотивувати відвідувача, налаштувати його осмислення, співпереживання, вироблення самостійної і критичної думки, позиції до навколишнього світу і самого себе. Вивчення музейного мистецтва України і Румунії свідчить, що пізнавальний процес індивіда буде продуктивним у випадках актуалізації його емоційно-почуттєвих сфер, котрі викликають зацікавленість до певного явища, культурно-історичного факту, особи і зумовлюють власну суб'єктивну оцінку стосовно пізнавальних речей. Музейний предмет розкриває свій культурний, інтелектуальний, виховний потенціал, якщо олюднюється, стає соціально значущим, якщо розпочинається його діалог із аудиторією, відвідувачем. Ретельно дібрана музейна експозиція лише частково спроможна відповісти на питання щодо конкретної проблеми, теми. У зв'язку з цим для визначення критеріїв ефективності взаємодії музеєзнавця, педагога і відвідувача, необхідно також оцінювати рівень умотивованого інтересу до теми, що запропонована для розгляду, усвідомлювати, чи спонукатиме вона до активної внутрішньої дії особистості, самопізнання, самовдосконалення.

Отже, характер впливу і взаємодії музейної педагогіки в шкільних, університетських музеях України і Румунії

залежить від багатьох чинників. Проте очевидними залишаються, з точки зору культурно-освітньої дії, два визначальні аспекти. Найперше, музейні фонди, експозиції, музейне середовище необхідно формувати, виходячи із суспільно значущих завдань, національних інтересів, загальнолюдських цінностей, сутнісно впливаючи на пізнавальний, виховний процес. По-друге, вкрай важливою (найголовнішою!) складовою у цьому процесі є особистість музеєзнавця, музейного педагога. Його професійна майстерність, компетентність містять багатовимірний характер, оскільки «педагогічна майстерність – це характеристика високого рівня педагогічної діяльності. Критеріями педагогічної діяльності (майстерності) педагога виступають такі ознаки: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність)».

Сучасний глобальний світ, виклики на регіональному й національному рівнях зумовлюють актуалізацію універсальної проблеми «входження культури» у внутрішній світ Людини, Суспільства. А тому роль музейної освіти, музейної культури, музейної педагогіки в нових умовах ставатиме дедалі більш значущою. Ця сфера діяльності є одним із ефективних напрямів у зміцненні й удосконаленні важливого міжлюдського, міждержавного, міжнаціонального діалогу як найбільш надійного й продуктивного в умовах атмосфери агресії й нетерпимості, що набули загального характеру. Місія Культури спрямована на зрощення людського духу. Там, де часто контрпродуктивною є політика, мусить «говорити» Культура.

Отже, на місцевому, національному та міжнародному рівнях, як засвідчує суспільна практика, музейна культура та освіта відіграють своєрідну роль щодо гармонізації міжлюдських, міжнаціональних взаємин. Особливо, коли мова йде про видатних особистостей, їхній унікальний талант, звитягу, благородство духу, загальнолюдський доробок. Кожен Народ володіє цим безцінним даром

народжувати, виховувати своїх Геніїв і Пророків. Т. Шевченко й М. Емінеску, А. Міцкевич і Б. Шафарик, М. Сервантес і В. Шекспір, Данте Аліг'єрі й І. Гете, В. Гюго й Ш. Петефі... Не перелічити усіх велетів Духу. Тому перед гуманним Світом постає надважливе завдання – представити (в їхньому образі) всьому людству через музейну культуру та освіту цей Божий талант, цінності їхніх діянь, не замикаючись у власних «національних квартирах».

Дослідження музейного мистецтва України та Румунії переконує в наявності багатьох спільних ознак. Наші південно-західні сусіди також пишуть писанки, зберігаючи окремі орнаментальні мотиви і сюжети, але все ж втрачають свої первісні алотропічні функції та перетворюють писанкарство швидше на художні твори чи подарункові сувеніри. Відомими осередками писанкарства в Румунії є Вісіна, Корбі, Лересті, Бродіна, Улма, Сучевіта, Нереджу, Соведжа й інші. У центрі гончарства – с. Обога, що в повіті Олт у Румунії. Сільські гончарі виготовляють керамічні писанки, що нагадують місцеві славнозвісні тарелі та весільні глечики, декоровані зображеннями птахів і звірів у теплій пастельній колористиці. Особливе місце в народній культурі румун, музейних експозиціях і освітніх програмах має традиційне вбрання. За архаїчністю крою і структурою комплексів одягу, типологічним рядом, символізмом орнаментальних мотивів і композицій, складністю та розмаїттям технік виконання, румунські строї не поступаються українським – і це вже неабиякий комплімент, бо ж далеко не всі наші сусіди, за винятком хіба що мадяр, можуть конкурувати з українцями у цій царині. Центральним елементом румунського народного комплексу одягу є щоденна проста біла сорочка із бавовни або коноплі та святкова вишивана сорочка із широкими рукавами, за якими можливо визначити її функції чи соціальний стан власника: дівоча, жіноча, весільна, вдовина, сорочка хрещеної або свекрухи, жінки священника тощо. Одяг має і свою етнорегіональну (з Молдавії, Мунтенії, Доброджа,

Трансильванії, Банату чи Ольтенії), а також професійну специфіку (вбрання пастухів, кучерів, рибалок). Жінки носили катрінабофоти – запаски, покривали волосся хустками, а груди захищали рясними разками намиста із коралів, венеційського скла, каміння та бісеру, а також австрійських монет, які часом важили майже сім кілограмів (масивнішими були головні убори-прикраси з монет) [9].

Музейні експозиції, освітні програми мають бути зорієнтовані на взаємопізнання національних культур, які водночас є сутнісною складовою світової, загальнолюдської духовної спадщини. Причому важливо формувати вектор пізнання на взаємних інтересах, не допускаючи в підходах негативних поведінкових норм, коли «я» тебе бажаю знати, а «ти» мене не знаєш і не прагнеш до цього. Це особливо чутлива і затребувана тема, оскільки часто в національних культурах, літературах містяться такі вартісні сенси, які значущі як для власного народу, так і для людства. Нам необхідно розширювати межі і географію пізнавальних процесів, роблячи їх загальнонаціональними, а не прикордонно-регіональними чи важливими лише для національних земляцтв тієї чи іншої країни. Саме творчість національних геніїв, мислителів, просвітителів духу наділені тим ціннісним потенціалом, який часто близький і суголосний з ідеалами «інших» і є затребуваним на глобальному рівні.

Як приклад, життєтворчість, філософічний таланти національних митців Т. Шевченка і М. Емінеску. Кожен із нас наділений правом власного прочитання їхніх думок, ідей, прагнень. Проте в їхній творчості закладені такі істини, які є вічними, актуальними для різних часів і народів.

Мігай Емінеску:

Надія!..

Тому, хто в неволі посивів давно,
цей світ проклинаючи, втративши сили,
вона хоча б з місяцем влине в вікно,
віщуючи **скруті кінець все одно**
і **волю...** хоч в бездні могили».

Тарас Шевченко:

«Борітеся – поборете,
Вам Бог допомагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!».

Поет і перекладач В. Терицану, презентуючи в муніципальній бібліотеці ім. А. Добрянського в Чернівцях румуномовну книгу «Arheul eminescian la Cernăuți – interviuri cu academicianul Vasile Târâțeanu», сказав дуже правдиве: «Емінеску для Румунії має таке велике значення, як Шевченко для України» [8]. Очевидно, можна лише додати – і для Європи, як і світу, також.

Якщо рудименти попередньої авторитарної ідеології унеможливлювали пізнання справжніх цінностей, то сьогодення зобов'язує сучасників інакше сприймати світ національних будителів. Справді, радянські «визволителі» першочергово (28 червня 1940 р.) зняли меморіальну дошку з художнім профілем М. Емінеску на будинку в м. Чернівцях, де майбутній поет здобував початкову освіту упродовж 1858–1860 рр. і познайомився з Ароном Пумнуллом – автором антології румунської літератури.

Сьогодні М. Емінеску презентують в академічному виданні «Енциклопедія історії України» (2005 р., Т.3) як основоположника румунської літературної мови, поезії якого перекладено українською мовою. Зазначено також про високу оцінку, яку давав творчості та ідеям М. Драгоманова та І. Франка [6].

Справді, великий румунський поет прихильно ставився до української культури, вивчав і знав українську мову, тепло вітав випуск першої української газети в Чернівцях «Буковинська зоря» (1870). Міхай Емінеску, опираючись на повідомлення у Львівській газеті «Слово», з великим співчуттям написав статтю у зв'язку з арештом Івана Франка у Львові і Чернівцях 1880 р., що була опублікована в жовтні в бухарестському щоденнику «Тімнул» («Час»), а пізніше –

включена до XI тому «Творів» румунського класика (1984 р.). Журналіст Марія Вишневська в «Слові Просвіти» (5.09.2016 р.) писала, що для українських читачів Румунії цю статтю відкрив 1989 р. буковинський письменник Микола Чередарик, опублікувавши в українськомовному альманасі «Обрії» (Бухарест) її власний переклад і супровідний коментар із назвою «Міхай Емінеску про арешт Івана Франка...»[3]. Вивчення музейного мистецтва м. Чернівців свідчить, що в цих установах наявно багато цікавих факів і матеріалів. Так, заслуговує на увагу те, що його світогляд формувався під впливом видатних представників національного відродження, передусім Арона Пумнула. Адже свій перший вірш він надрукував саме у в. Чернівцях з приводу смерті відомого просвітника, автора «Румунського лептурарія, зібрання румунських письменників...», що став духовною, інтелектуальною базою становлення світогляду Емінеску. Поета захоплювала не лише його ерудованість, але й невгамовна громадсько-політична діяльність, ідеї свободи революції 1848 р., який ними жив і за які Пумнула засуджували до страти. Він завжди був не збайдужілим до болю, горя і кривд людей, виявляючи якості високої громадянської позиції, висловлюючи свої сміливі думки та погляди. Розповідають, що одного разу через його публікації було навіть розпущено Кабінет міністрів Румунії. Велика популярність М. Емінеску не лише в «коханій Румунії». Природно, що протягом багатьох років з'являлися численні переклади його поезії різними мовами світу. Сьогодні бібліографічне зібрання містить про нього понад 7 тисяч назв книг та статей.

Дослідження історичного минулого і сьогодення музейного мистецтва переконує, щоне тільки в м. Чернівцях, але й у м. Києві на рівні музеїв, університетів, національних творчих спілок популяризується спадщина видатного поета. Професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка С. Семчинський, фундатор румуністики, якого ще називають «українцем з румунським серцем», разом із своїми

учнями чимало зробили для того, щоб в Україні були наявні переклади творів М. Емінеску, В. Александрі, Л. Благі, М. Стенеску, Ани Бландіани та ін. А знаменитий вірш М. Емінеску «Зірка», ставши атрибутом для навчання студентів румунської мови в Шевченковому університеті, мав сім інтерпретацій перекладу (В. Швеця з 1952 року, Г. Кочура до сучасників Вс. Ткаченко та В. Баранова).

На окремих вулицях Чернівців (Університетська, Богдана Хмельницького, Українська, Арона Пумнула, Нововінницька, Шкільна) зберігаються пам'ятні місця життєвого шляху. Логічним видається, що окрім пам'ятника, іменної школи, меморіальних таблиць, музейної експозиції в Чернівцях був створений літературно-меморіальний музей Міхая Емінеску.

Безумовно, що українсько-румунські відносини отримали б нову якість, якби вдалося в найближчому часі в музейній справі зреалізувати гуманітарні проекти в Україні та Румунії щодо вшанування видатних співвітчизників. Адже життя і творчість, талант і всепроникна цінність загальнолюдськості І. Франка, М. Емінеску, С. Воробкевича, Ч. Порумбеску, Є. Мандичевського, О. Хаждеу та багатьох інших могли б бути підґрунтям для заснування меморіальних музейних комплексів в обох країнах. Для музейної педагогіки, культурного діалогу такі теми мають значимий пізнавально-виховний потенціал.

Такі міркування аргументуємо позицією професора *Бухарестського університету* І. Ребошапки, висвітленою у статті «І. Франко і Румунія», оприлюдненою на *франківському симпозіумі в столиці Румунії*. Підтвердженням цього є висловлені контенти під кутом зору, що *І. Франко володів румунською мовою, використовував слова і вирази з румунської мови, був зацікавлений румунською літературою, відшукував кореспондентів із Румунії, які б писали до українських журналів про румунську культуру та літературу, висловлюючи водночас бажання розповсюджувати*

україністику в Румунії. Варто сказати, що І. Франко відомий у Румунії завдяки румунському поету Іону Ковачу, румунському професору Корнелу Барборіке, заходам, проведеними в Румунії згідно з рішенням ЮНЕСКО ще з нагоди 100-річчя (1956) від дня його народження. Усе це засвідчує суспільну затребуваність окреслених культурно-історичних аспектів у музейній просвітницькій роботі.

Добре, що предметами сьогоднішньої уваги для музейної педагогіки, дослідницької діяльності стають питання культурних україно-румунських взаємозв'язків. Один із яскравих прикладів, який презентується в українському музейному просторі, – спільна життєтворчість таких видатних особистостей як С. Воробкевич та Ч. Порумбеску. Адже український письменник, педагог, теолог, композитор, громадський діяч відіграв важливу роль у творчій біографії Порумбеску, допомагаючи як педагог молодому музиканту розкрити свій унікальний талант. Справді, у творчості видатного румунського композитора, талановитого скрипаля, основоположника румунської класичної музики, автора понад 200 музичних творів є помітним і український «слід», який по праву мусить мати знакове місце у румуно-українських взаєминах, займаючи сьогодні достойне місце, передусім, у ряді крайових чернівецьких музеїв.

Водночас творчість Ч. Порумбеску і Е. Мандичевського яскраво відображають професійні риси диригентсько-хорового, музичного мистецтва їхнього вчителя С. Воробкевича. Для румунської культури та освіти, зокрема і музейної, український просвітник цікавий і тим, що видав у мм. Чернівцях та Відні єдиний на той час у Західній Україні «Збірник пісень для шкіл народних, нижчих класів гімназійних і реальних», «Співаник для шкіл народних», де було зібрано 129 пісень як на слова Т. Шевченка, Ю. Федьковича, І. Франка, Я. Головацького, М. Шашкевича, так і на поезію М. Емінеску, В. Александрі. Показово, що подібний мистецький підручник був опублікований і для румунських шкіл та вважався єдиним на той час. Варто

зазначити, що С. Воробкевич завжди пишався своїми талановитими учнями Ч. Порумбеску та Є. Мандичевським, які досягли світового визнання у музичному світі.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Маємо визнати, що наведені факти з розвитку музейної культури та освіти, як й інші славні сторінки культурних взаємин, не можна обмежувати кількома музеями регіонального рівня. Вони потребують осмислення в широкому освітньому середовищі, активно включаючи в ці пізнавальні процеси музеї, створені на базі закладів освіти. Укладання останніми роками на всеукраїнському рівні вченими, музейними педагогами каталогів, що містять відомості про музеї у закладах освіти України є доброю для цього ознакою. Адже метою подібних видань є аналіз не тільки кількісних, але й змістових характеристик музеїв і розвитку музейної справи, навчально-методичного забезпечення, якості діяльності, залучення музеєзнавців, педагогів, учених-дослідників до Всеукраїнських та Міжнародних проєктів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балита В. До Львова приїде румунська поетеса Нора Іуга. 2013. [Електронний ресурс]. URL: https://zaxid.net/do_lvova_priyide_rumunska_poetesa_nora_iuga_n1290520 (дата звернення: 11.02.2020)
2. Валенкевич О. В. Становлення та розвиток музейної педагогіки // *Проблеми освіти: наук-метод. зб.* / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ. 2015. Вип. 85. С. 48–52.
3. Вишневіська М. Великий Каменярь і Чернівці. *Слово Просвіти*. 2016. 05 вересня. [Електронний ресурс]. URL: <http://slovoprosvity.org/2016/09/05/velikij-kamenyar-i-chernivci/> (дата звернення: 10.02.2020)
4. Гайда Л. А. Музейна педагогіка як навчальна дисципліна // *Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення,*

перспективи. Матеріали Четвертої науково-практичної конференції (27–28 вересня 2016 р.) / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Київ. 2016. С. 35–38.

5. Гончарук Т. Що таке музейна педагогіка. Досвід Німеччини [Електронний ресурс] URL: <http://www.gurt.org.ua/blogs/Тетяна%20Гончарук/1300/>

6. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: В-во "Наукова думка", 2005. - 672 с. [Електронний ресурс] URL: http://www.history.org.ua/?termin=Eminesku_M (дата звернення: 08.02.2020)

7. История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли. В пяти томах. Т.3. Москва: «Искусство», 1967. 1008 с.

8. Мурмилюк Г. Чернівецькі адреси Міхая Емінеску. [Електронний ресурс] URL: <http://dobrabiblioteka.cv.ua/ua/news?id=981031> (дата звернення: 10.02.2020)

9. Пошивайло І. Народномистецькі скарби Румунії. [Електронний ресурс] URL: <https://honchar.org.ua/p/narodnomystetski-skarby-rumuniji/> (дата звернення: 10.02.2020)

10. Фахова практика вчителя-словесника : навч. посіб. / О. М. Семенов, Л. О. Базиль, Т.І. Дятленко. Луганськ : Ноулідж, 2011. 496 с.

11. Філіпчук Н. О. Становлення музейної педагогіки в Західній Україні. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. 2019. № 14. С. 28-47

REFERENCES

1. Balyta, V., 2013. Do Lvova pryuide rumunska poetesa Nora Iuga. [Romanian poetess Nora Iuga arrives in Lviv.] Elektronnyj resurs. URL:

https://zaxid.net/do_lvova_priyide_rumunska_poetesa_nora_iuga_n1290520 (data zvernennya: 11.02.2020)

2. Valenkevych, O. V., 2015. Ctanovlennya ta rozvytok muzejnoyi pedagogiky. Problemy osvity [Formation and development of museum pedagogy. Problems of education]: nauk-metod. zb. Instytut innovacijnyx texnologij i zmistu osvity MON Ukrainy. Kyiv. issue 85. pp. 48–52.

3. Vyshnevskaja, M., 2016. Velykyj Kamenyar i Chernivci. Slovo Prosvity [The Great Stonecutter and Chernivtsi. The word of enlightenment]. 05 veresnya 2016. [Elektronnyj resurs]. URL: <http://slovoprosvity.org/2016/09/05/velikij-kamenyar-i-chernivci/> (data zvernennya: 10.02.2020)

4. Gajda, L. A., 2016. Muzejna pedagogika yak navchalna dyscyplina. Muzejna pedagogika – problemy, sгодennya, perspektyvy. [Museum pedagogy is a universal discipline. Museum pedagogy – problems, present, perspectives] Materialy 4th naukovo-praktychnoyi konferenciyi (27–28 veresnya 2016 r.) / Nacionalnyj Kyyevo-Pecherskyj istoryko-kulturnyj zapovidnyk. Kyiv. pp. 35–38.

5. Goncharuk, T., Shho take muzejna pedagogika. Dosvid Nimechchyny [What is museum pedagogy. The experience of Germany] [Elektronnyj resurs] URL: <http://www.gurt.org.ua/blogs/Tetyana%20Goncharuk/1300/>

6. Encyklopediya istoriyi Ukrainy [Encyclopedia of the History of Ukraine]: vol. 3: E-J / Redkol.: V. A. Smolij (golova) ta in. NAN Ukrainy. Instytut istoriyi Ukrainy. Kyiv: V-vo "Naukova dumka", 2005. [Elektronnyj resurs]. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Eminesku_M (data zvernennya: 08.02.2020)

7. Ystoryya estetyky. Pamyatnyky myrovoj estetycheskoj mysly [History of aesthetics. Monuments of world aesthetic thought]. V pyaty tomax. vol. 3. Moskva: «Y`skusstvo», 1967.

8. Murmylyuk G. Chernivecz`ki adresy Mixaya Eminesku. [Chernivtsi addresses of Mihai Eminescu.] [Elektronnyj resurs]. URL: <http://dobrabiblioteka.cv.ua/ua/news?id=981031> (data zvernennya: 10.02.2020)

9. Poshyvajlo, I., 2020. Narodnomysteczki skarby Rumuniyi. [Folk art treasures of Romania.] [Elektronnyj resurs]. URL: [https://honchar.org.ua/p/narodnomystetski-skarby-rumuniji/\(data_zvernennya: 10.02.2020\)](https://honchar.org.ua/p/narodnomystetski-skarby-rumuniji/(data_zvernennya: 10.02.2020))

10. Semenog, O.M., Bazyl, L. O. and Dyatlenko, T.I., 2011. Faxova praktyka vchytelya-slovesnyka [Professional practice of a philology teacher] : navch. posib. Lugansk : Noulidzh.

11. Filipchuk, N. O., 2019. Stanovlennya muzejnoyi pedagogiky v Zaxidnij Ukrayini [Formation of museum pedagogy in Western Ukraine]. Mysteczka osvita: zmist, texnologiyi, menedzhment. no. 14. pp. 28-47

Nataliia Filipchuk

MUSEUM ART OF UKRAINE AND ROMANIA: ITS HISTORY, EXPERIENCE AND PROSPECTS

***Abstract.** The paper highlights that one of the most important factors in socio-economic progress in all developed countries is rightly recognized as a cultural sphere. This industry as an integral socio-cultural component of public life is a powerful means of developing the state's competitiveness in a globalized world. Thus, culture becomes an important component in solving political, economic and social problems. Museum institutions abroad attempt to find their place in a diverse cultural space. The importance of such a role is determined by their ability to provide an interactive, subject-specific and ideological platform for citizens to gain a deeper understanding of their ethnic identity, nation and the whole world. The author emphasizes the objective need to comprehend the vector of universal human development and realize the importance of knowing something "alien", dialogic nature of cultures, as well as the ability and desire to learn to "live together". This requires qualitatively different conceptual ideas and actions in the field of museum studies to develop such a social and individual ethics of responsibility, which implies cooperation, commonwealth and tolerance. Indeed, the Europeanism principle can be implemented only on this basis,*

which allows solving the problem of developing museum education, cultural and educational interaction between museum and educational institutions. In this regard, the paper reflects the historical artefacts bringing together the culture of the peoples of Ukraine and Romania and reveals the experience of organizing museum work and professional skills of museum teachers and librarians.

Keywords: *museumpedagogy, art, museumeducation, historical and cultural sites, museumaffairs.*